

Milliyet Pazar'da

'Sahte tablo iddiası bilimsel değil'

Oya Eczacıbaşı

İSTANBUL Modern'deki Fikret Mualla sergisinde bulunan bazı eserlerin sahte olduğu iddia edilmişti. Müze Yönetim Kurulu Başkanı Eczacıbaşı, "Eserlerin sahte olmadığını kanıtlayan belgelerimiz var" diyor ve ekliyor: "İddialar bilimsel kanıtlara dayanmıyor." >> Milliyet Pazar'da

“Müzenin işi ticaret değil”

“Sahte Fikret Mualla tabloları” tartışmasında, İstanbul Modern’in başındaki isim Oya Eczacıbaşı ilk kez konuştu: “Elinde kanıt olmayan biri sahte dedi diye müzenin tutumu değişmez”

■ **SANAT** eleştirmeni Ferit Edgü’nün iddiasını Oya Eczacıbaşı “Baştan beri sorumluluğumuzun bilincindeydik” diye cevaplıyor: “İki ilkemiz vardı. Biri, geçmiş bilinenleri seçerek sahte eser riskini en aza indirmek. Diğeri ise sergilenen eserlerin daha sonra ticari amaçlarla kullanılmaması. Bundan sonra birlikte çalışacağımız küratörlerin de aynı şekilde ticari amaç gütmemesine dikkat edeceğiz.” **FILİZ AYGÜNDÜZ 14-15’te**

“Sahte olmadığını ispatlamak bizim sorumluluğumuz değil”

FİLİZ AYGÜNDÜZ

filiz.aygunduz.com.tr

Fikret Mualla retrospektif sergisindeki bazı eserlerin sahte olduğuna dair iddialar ortalığı karıştırdı. Bugüne kadar susan İstanbul Modern Sanat Müzesi Yönetim Kurulu Başkanı

Oya Eczacıbaşı ilk defa konuştu: “Titiz ve kapsamlı bir çalışma yaptık. Elimizdeki bütün imkanları kullandık, içimiz rahat”

■ **Fikret Mualla ile ilgili bir retrospektif sergi fikri kesinlesince, bu konuda akla ilk gelen ismin Ferit Edgü oluşundan hareketle kendisine başvurduğunuz sanırım...**

İki nedenden dolayı Ferit Edgü’yü düşündük: Biri sizin de söylediğiniz gibi akla gelen ilk isim oluşuydu. Diğetine gelince... Baş küratörümüz Rosa Martínez’in, üst kattaki kalıcı sergiyle aşağıdaki geçici serginin küratörlüğünün aynı olmaması yolunda bir tercihi vardı; mümkün olduğu kadar değişik küratörlerle çalışarak bu müzeyi ortaya çıkarmak... Biz de kendisine hak verdik.

■ **Daha sonra da yollarınız ayrıldı Ferit Edgü’yle. Edgü ayrılma sebebini “Sergiye katılacak eserleri seçtikten sonra, seçmediğim kimi eserler için bana ‘Oya hanım bu resimlerin sergide ve afişlerde yer almasını istiyor’ denince ben de bıraktım” şeklinde açıkladı.**

Anlaşarak ayrılma kararı aldık. Şunu gördük ki küratörlerimizin bu işin ticari bölümüyle hiçbir şekilde ilişkide olmamaları gerekiyor. Bu sergiyi düzenleyen Haşim Nur Gürel, Ali Akay ve Levent Çalı-

koğlu ticaretle ilişkisi olmayan isimler. Bundan sonra birlikte çalışacağımız küratörlerin de aynı şekilde ticari amaçlar gütmeyen isimler olmasına dikkat edeceğiz. Bu, Ferit Edgü’ye yöneltilmiş bir suçlama değil ama doğrusu bu.

“Kuşku duyduğu resimleri bana söylemedi”

■ **Edgü “Ben küratör olarak seçimi bitirdikten sonra, Oya hanımın istediği resimler kuşku duyduğum resimlerdi” dedi.**

Neyi kastettiğini bilmiyorum tabii. Eğer Cenevre Modern Sanat Müzesi’nden gelen resimleri kastediysen, onların kaynakları belli. Bu arada kurumsal kimliğimizi ilgilendiren davetiye, billboard, afiş gibi konularda da kararı biz vermek istedik.

■ **Size “Kuşku duyduğum resimler var” diyerek gelmedi mi?**

Kesinlikle hayır. Böyle bir şey söz konusu değil. Ferit beyin söylediği bir yağlıboya natürmort vardı. Fakat sonra Fikret Mualla’nın o

Türk resminin, bütün sanat akımlarının dışında kalan en özgün ve önemli isimlerinden Fikret Mualla’nın bugüne kadar gerçekleştirilen en geniş kapsamlı retrospektif sergisi 15 Nisan’da İstanbul Modern Sanat Müzesi’nde açıldı. 38 koleksiyondan bir araya getirilen 243 eser, tematik ve tarihsel olarak düzenlenip o günden bu yana sanatseverlere sunuluyor. Serginin küratörlüğünü Haşim Nur Gürel, Levent Çalkoğlu ve Ali Akay üstlendi. 31 Temmuz’da sona erecek olan sergi kapsamında 28 Mayıs 2005 tarihinde, üç küratör, İstanbul Modern’de retrospektifin yükünü anlattıkları bir söyleşi gerçekleştirdiler. Aynı gün Radikal gazetesinde çıkan Fikret Mualla retrospektifinin ilk küratörü Ferit Edgü’nün imzasını

taşıyan ve yeni küratörlerden Ali Akay’a ithaf edilen mektup ortalığı karıştırdı. Edgü mektubunda sergideki kimi eserlerin sahte olduğu imasında bulundu ve “Olduktan sonra en çok resim yapan sanatçı diye nitelenen zavallı Fikret Mualla’nın bir müzede düzenlenen ilk retrospektifinde üzerine kuşkunun en küçük gölgesi düşmemiş yapıtlarının sergilenmesi gerekmez miydi?” dedi. Bunun üzerine serginin üç küratörü bir basın açıklaması yaparak suçlamalara karşılık çıktılar.

Bütün bu tartışmalar sırasında, Fikret Mualla retrospektifinin gerçekleştirildiği İstanbul Modern’in Yönetim Kurulu Başkanı Oya Eczacıbaşı sessizliğini korudu. Sonunda konuşma kararı alan Oya Eczacıbaşı ile müzede görüştük.

yapıtın önünde çekilmiş bir fotoğrafı bulundu, tesadüfen. Sonra Madaam Angles’in arkasındaki resimler bulundu. Ayrıca kişisel görüşlerle değil, somut kanıtlarla gelmek lazım. O yüzden de bu “sahte” konusu ortaya çıktıktan sonra biz müze olarak tutumuzu değiştirmedik.

■ **Ayrılma kararını birbirinize nasıl açıkladınız?**

Serginin İstanbul Modern’in ilkelere uyumlu bir biçimde geliştirilmekte olmadığını görünce görüş ve eleştirilerimizi kendisine aktardık. Küratörler serginin kurgusu ve seçilecek eserler konusunda elbette özgür bırakılmalıdır; ancak İstanbul Modern’in de sergilerde uyulması gereken bazı ilkelere bulunması doğaldır. Bu açıdan sayın Ferit Edgü ile görüşlerimizin uyusmayacağını karşılıklı olarak saptayınca yollarımızı ayırmaya karar verdik. Bir suçlama şeklinde yorumlanabileceği için ben burada bu ilkelere uyum eksikliğinden doğduğunu vurgulamak istiyorum.

Fotoğraf: HÜSEYİN ÖZDEMİR

“Her eleştiriyi tek tek cevap vermek için bir neden göremiyorum”

■ **Ferit Edgü’yle yollarınızı ayırmamızın ardından Ali Akay, Levent Çalkoğlu ve Haşim Nur Gürel ile yola devam ettiniz. Edgü döneminde de bu üç küratör çalışmalarına dahil olmuşlar mıydı?**

Daha önce Sanat Müze’de 10 tane sergi düzenlediklerinden, Fikret Mualla sergisiyle yakından ilgileniyorlardı. Ayrıca üst kattaki sergiyi de onlar oluşturmuştu; Türk sanat tarihini bir şekilde ortaya koymak zor bir işti ama gayet güzel üstesinden geldiler.

■ **Yeni küratörlerin görevine başlamalarının ardından düzenleme mantığında değişiklikler yapıldı mı?**

Ondan sonrasını küratörlere bıraktık. Tematik bir şekilde düzenlediler; temalara ve hangi eserleri hangi temaların içinde kullanacaklarına kendileri karar verdiler. Ferit bey de galiba tematik bir düzenleme yapıyordu.

■ **Öte yandan sergiye getirilen eleştirilerin bir diğer boyutunda katalogta yer alan, Fikret Mualla’nın yaşamıyla ilgili bilgilerin bastan sona yanlış olması; yağlıboya ların guaj sanılması, tarihsiz resimler gibi konular vardı...**

Bizim bütün eleştirilere cevap vermemize imkan yok. Tabii ki beğenen de olacak beğenmeyen de... Ayrıca bu eleştirilere tek tek cevap vermek için bir nedenden de görmüyorum. Fakat şunu biliyorum ki katalogta yer alan metinlerin belki de yüzde 99’u Fikret Mualla’nın ya kendi mektuplarından ya Hıfzı Topuz’un yazdıklarından; yani muhakkak dipnotları olan yazılar bunlar -ki içlerinde Ferit beyin de yazıları var.

“Bir kişinin söyledikleriyle müzenin tutumu değişmez!”

■ **Fikret Mualla sahtecilik konusunun en fazla speküle edildiği sanatçılarımızdan. Bu retrospektife karar verirken, olası riskleri gözden geçirdiniz mi?**

Yurtdışında Rembrandt nasılsa, burada da Fikret Mualla çok taklit edilen, taklit edilmesi kolay bir sanatçı. Çünkü barlarda herhangi bir kağıdın üzerine de eserlerini yapmış, çok ucuz fiyatlara satmış... Evet, bir taraftan o vardı ama dengeyin diğer tarafında da el üstünde tutmamız gereken böyle bir sanatçıımız vardı; daha bir katalogu yok, kitabı yok... 100’üncü doğum günü kutlamaları küçük birkaç sergiyle geçmiş... Ve biz bir modern sanat müzesi açıyoruz; özette biz bu sergiyi bir görev bildik.

■ **Bir anlamda, spekülasyonları göze aldınız...**

Ama söyle göze aldık: Biz bu serginin üzerinde çok titizlikle durduk. Koleksiyonerlerin ve yapıtların seçimine karar veren küratörlerimiz daha önce hazırladıkları 10 sergi sırasında ve öncesinde Fikret Mualla üzerine çalışmış, araştırmalar yapmışlar. Bütün bu özendenden sonra bir kişinin ortaya çıkıp kişisel bir görüşle “Sergide sahteler var” demesiyle müzenin tutumu değişmez. Ancak bilimsel bir kanıt söz

konusuysa, müze o eseri koleksiyondan çeker. Ama ortada bilimsel kanıtlar yokken bir kişinin söyledikleriyle bu kadar titiz ve kapsamlı bir çalışmanın serinde herhangi bir değişiklik yapmak niyetinde değiliz. Biz elimizden geleni yaptık. Bütün imkanlarımızı kullandık.

■ **Müze içinde bir laboratuvar kurma projeniz var mı?**

Henüz beş ay oldu açıldık. Başlangıçta maliyeti çok yüksek olduğu için bu tip bir çalışma yapamadık. Ama böyle bir niyetimiz var. Ve gördük ki bu çok önemli. Bundan sonrası için bir müze olmanın sorumluluğunu taşımaya devam ederek, kuracağımız laboratuvarla eksperlere bilimsel çalışma ve araştırma olanakları sağlayacak, onları destekleyeceğiz. Böylelikle Batı’daki güvenilir kimi enstitüler ve üniversitelerin ilgili bölümlerinde olduğu gibi, ülkemizde de bu konuda gerekli altyapıyı gerçekleştirerek şu ana dek oluşturduğumuz iletişim platformuna duyulan güveni daha da güçlü kılacağız. Ama bugün için, bu koşullarda daha fazlasını yapamazdık. O yüzden içimiz çok rahat.

“Koleksiyonumuzdaki eserlerin sahte olmadığını kanıtlayan belgeleri içeren dosyalarımız var”

■ **Dünya müzeciliğinde bu tür retrospektifler düzenlenirken, koleksiyonerlerden tablolar alınıp tek tek incelenir mi?**

Ekser olduğumu hiçbir şekilde iddia edemem ama genelde nasıl yapıldığını ben de araştırdım. Üniversitelerin, enstitülerin ya da bazı kurumların ekspertiz bölümlerine danışıyorlar. Bunlar da bizde yok. Ülkemizde bunların gelişmesi lazım. O yüzden daha fazla ne yapılabilirdi

bilmiyorum. Bir bilen varsa söylesin, şunu yapmalıydınız diye.

■ **Koleksiyonerlerin elinde tabloların orijinal olduğuna dair sertifikalar var mı?**

Fransa’da Fikret Mualla Dostları var, onlar sertifika veriyorlarmış ama ülkemizde böyle bir şey yok. Kim verecek bu sertifikaları? Bunu verecek birileri varsa da Türkiye’de, ben bilmiyorum açıkçası.

■ **Siz de koleksiyonerlerden birisiniz.**

Sizin koleksiyonunuz?

Bizim Fikret Mualla koleksiyonumuzda yer alan her bir eserin, ikna edici biçimde sahte olmadığını kanıtlayan belgeleri içeren dosyalarımız var. Ancak çok sayıda uzmandan herhangi birinin çıkıp, bilimsel kanıtlara dayanmayan kişisel iddialar ortaya attığında, bunları ortaya koymak gerekliliğine inanıyoruz, böyle bir sorumluluk taşımıyoruz.

“Sergi aceleye gelmedi, altı ay çalıştık”

■ **İlk uzun süreli serginin Fikret Mualla üzerine olmasına nasıl karar verdiniz?**

Çok geriye gidersek; 1. İstanbul Bienali’nde, Beral Madra ile yapılmıştı, Askeri Müze’de görevliydim. Askeri Müze’deki ilk sergi Fikret Mualla sergisiydi. Çalışmaları 1986’da başladı, sergi 1987’de gerçekleşti. Fikret Mualla ile daha o dönemde haşır neşir olmaya başladık.

■ **Yani aklınızın bir yerinde hep vardı gerisi bir Fikret Mualla retrospektifi...**

Nedeni de yurtdışında bu kadar tanınan bir sanatçıımız ama, ülkemizde bir katalogu yok; belgeseline başlanmış, dörtte biri yapıp yarım bırakılmış; ölünce kimsesizler mezarlığına konmuş... Bunlar üzücü şeylerdi.

Sergiden önce altı ay süren çok kapsamlı bir çalışma yaptık.

■ **Bu durumda zamanı rahatça kullandığınız söyleyebilir misiniz?**

Hem de çok... Serginin aceleye geldiğine kesinlikle inanmıyorum. Harcanan zaman normal uzunluktaydı. 38 koleksiyonerden toplam 243 yapıt sergileniyor. Başından beri sorumluluğumuzun bilincindeydik. İki önemli ilkeye dikkat ederek bu işe başladık.

Bunlardan bir tanesi, burada sergilenen eserlerin daha sonra ticari amaçlarla kullanılmaması. Yani bu sergide gördüğümüz bir Fikret Mualla’yı, üç-beş ay sonra bir müza-

ğına konmuş... Bunlar üzücü şeylerdi. Sergiden önce altı ay süren çok kapsamlı bir çalışma yaptık.

■ **Bu durumda zamanı rahatça kullandığınız söyleyebilir misiniz?**

Hem de çok... Serginin aceleye geldiğine kesinlikle inanmıyorum. Harcanan zaman normal uzunluktaydı. 38 koleksiyonerden toplam 243 yapıt sergileniyor. Başından beri sorumluluğumuzun bilincindeydik. İki önemli ilkeye dikkat ederek bu işe başladık.

Bunlardan bir tanesi, burada sergilenen eserlerin daha sonra ticari amaçlarla kullanılmaması. Yani bu sergide gördüğümüz bir Fikret Mualla’yı, üç-beş ay sonra bir müza-

yede salonunda görmemeyi arzu ederek kolları sıvadık. Eserlerin alındığı koleksiyonların saptanmasında eserlerini piyasaya çıkarmayacak koleksiyonerlerin seçimine özen gösterdik.

■ **Çünkü böyle geniş kapsamlı bir retrospektif sergide yer alan eserin değeri tesicillenmiş oluyor, hatta artıyor...**

E tabii... Biz burada böyle bir rolü üstlenmekten kaçındık. Dikkat ettiğimiz bir diğer ilke de geçmiş bilinen eserleri seçerek sahte eser riskinin en aza indirilmesiydi. Mümkün olduğu kadar kaynakları iyi bilinen yapıtların sergilenmesini istedik. Küratörlerimizden bu iki ilkeye uymalarını özellikle bekledik. ■